

УДК 635. 26

Код UPOV: ALLIU_ PRO

Методика

проведення експертизи сортів цибулі багатоярусної (*Allium proliferum* Schrad.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Allium proliferum* Schrad.

2. Необхідний рослинний матеріал – повітряні цибулинки.

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачають рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити щонайменше 100 повітряних цибулинок або 1,5 кг.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 80 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,12 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці

Методику підготували: Андрущенко А. В., Кривицький К. М., к.б.н., УІЕСР, 2009.

Використано Методику проведення испытаний на ООС./ М.:

Государственная комиссия РФ по испытанию и охране селекционных достижений, 2005.

ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);
MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 80 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 80 рослин або частин 80 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 40 рослин або частин 40 рослин.

VG: візуальна разова оцінка 80 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 40 рослин або частин 40 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 80 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: тип розвитку (ознака 1);
- Псевдостебло: етиольована частина (ознака 8);
- Листок: восковий наліт (ознака 15);
- Стрілка: кількість ярусів повітряних цибулинок (ознака 20).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати (висаджувати) сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів цибулі багатоярусної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) PQ	Рослина: тип розвитку VG 2	однопсевдостебловий багатопсевдостебловий	1 2	
2. (+) QN	Рослина: за висотою MG 2	низька середня висока	3 5 7	
3. QN	Рослина: час появи першого листка за весняного відростання (сходів) MG, 1	ранній середній пізній	3 5 7	
4. (*) (+) QN	Рослина: кількість псевдостебел MG 4	дуже мала мала середня велика дуже велика	1 3 5 7 9	
5. (*) (+) QN	Рослина: схильність до стрілкування VG 4	слабка середня сильна	3 5 7	
6. (+) QN	Псевдостебло: за висотою MS 4	низьке середнє високе	3 5 7	
7. QN	Псевдостебло: за товщиною MS 3	тонке середнє товсте	3 5 7	
8. (+) QN	Псевдостебло: розмір етиольованої частини MS/VS 3	малий середній великий	3 5 7	
9. (+) QN	Листки: кількість на одному псевдостеблі MS 3	мала середня велика	3 5 7	
10. (+) QN	Листок: за довжиною MS 3	короткий середній довгий	3 5 7	
11. QN	Листок: за шириною MS 3	вузький середній широкий	3 5 7	
12. (*) QN	Листок: положення VS 2	пряме напівпохиле похиле	1 2 3	

1	2	3	4	5
13. QN	Листок: ступінь вигину VS 2	слабкий середній сильний	3 5 7	
14. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
15. (*) QL	Листок: восковий наліт VS 2	відсутній наявний	1 9	
16. QN	Листок: інтенсивність воскового нальоту VS 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
17. QL	Псевдостебло: антоціанове забарвлення VS 2	відсутнє наявне	1 9	
18. QN	Псевдостебло: діаметр MS 3	малий середній великий	3 5 7	
19. (+) QN	Стрілка: за довжиною MS 4	коротка середня довга	3 5 7	
20. (*) (+) QN	Стрілка: кількість ярусів повітряних цибулинок MS 4	мала середня велика	3 5 7	
21. (+) QN	Цибулинка першого ярусу: діаметр MS 4	малий середній великий	3 5 7	
22. (+) QN	Цибулинка першого ярусу: середня маса MS 4	мала середня велика	3 5 7	
23. (+) QN	Рослина: час досягання цибулинок за осіннього садіння MS	ранній середній пізній	3 5 7	
24. (+) QN	Рослина: тривалість періоду від весняних сходів за осіннього садіння до технічної (споживчої) стиглості MG	мала середня велика	3 5 7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів цибулі багатоярусної

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які слід робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	поява першого листка
2	початок стрілкування
3	формування першого ярусу цибулинок
4	стиглі цибулинки

До 2. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 80 см, середня – 80–100, висока – понад 100.

До 4. Рослина: кількість псевдостебел, шт.

Дуже мала – 1, мала – до 10, середня – 10–15, велика – 15–20, дуже велика – понад 20.

До 5. Рослина: схильність до стрілкування, частина псевдостебел.

Слабка – до 1/3; середня – 1/3–2/3; сильна – понад 2/3.

До 6. Псевдостебло: за висотою, частина від висоти куща.

Низьке – до 1/5; середнє – до 1/3; високе – понад 1/3.

До 8. Псевдостебло: розмір етиольованої частини.

Малий – до 1/3; середній – до 2/3; великий – понад 2/3.

До 9. Листки: кількість на одному псевдостеблі, шт.

Мала – до 10; середня – 10–20; велика – понад 20.

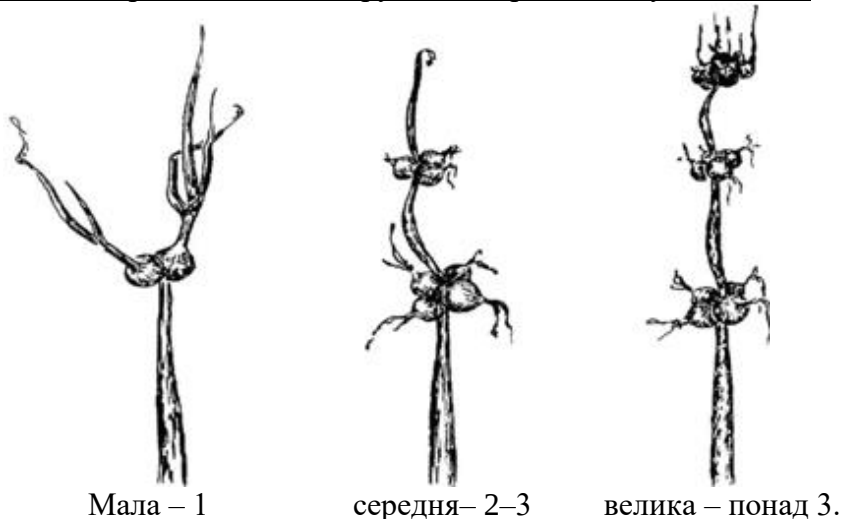
До 10. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 20; середній – 20–30; довгий – понад 30.

До 19. Стрілка: за довжиною, см.

Коротка – до 80; середня – 80–100; довга – понад 100.

До 20. Стрілка: кількість ярусів повітряних цибулинок, шт.

До 21. Цибулінка першого ярусу: діаметр, см.

Малий – до 1,5; середній – 1,5–2,5; великий – понад 2,5.

До 22. Цибулінка першого ярусу: середня маса, г.

Мала – до 10, середня – 10–15, велика – понад 15.

До 23. Рослина: час досягання цибулинок за осіннього садіння, декада, місяць.

Ранній – I – II декада липня; середній – III декада липня – I декада серпня; пізній – після I декади серпня.

До 24. Рослина: тривалість періоду від весняних сходів за осіннього садіння до технічної (споживчої) стиглості, діб.

Мала – до 100, середня – 100–120, велика – понад 120.

9. Література

1. Сельскохозяйственный энциклопедический словарь, М.: «Советская энциклопедия», 1989. С. 283.
2. Матвеев В. П. Овощеводство – / В. П. Матвеев, М. И. Рустов. М.: Колос, 1978. С. 291.
3. Гусев А. М. Целебные овощные растения - /А. М. Гусев. М.: Издательство МСХА, 1991. С. 117–118.
4. Гринь В. П. Редкостные овощные и пряные культуры. - /В. П. Гринь, С. В. Кузнецова, К.: Урожай, 1991. С.78–80.
5. Методика проведения испытаний на отличность, однородность и стабильность, лук многоярусный (*Albium proliferum* Schrad). М.: Государственная комиссия Российской Федерации по испытанию и охране селекционных достижений, 2005.